

PROEMII
PRIMÆ ACTIONIS
IN C. VERREM.

ORATIO V.

ARGUMENTUM.

Visto Cæcilio, & accusatione ad se delata, Cicero, cum inquisitionis tempus in Siciliam postulasset dies 110, & cum filio patris sui Tullii totam provinciam colligendis literis in Verrem, & denunciandis testimoniis peragrasset diebus 50, quia pedestre iter ex Sicilia, & propter fugitivos, & propter Verres insidias devitabat, a Vibone transit. Tum repente adveniens: cum videret id agi, ut a M. Glabrione prætoris, & ab his iudicibus qui tunc erant, ad alium annum, aliumque prætorem res tota transiret, eripereturque sibi reus patrocini Hortensii ac Merelli, qui tunc consules futuri erant (per hos enim Verres eludendi iudicii fiduciam sumpserat) hoc commentus est rationis, ut orationem longam præmitteret, neque in criminibus declamatione cummulandis tempus absumeret, sed tantummodo citaret testes ad unumquodque crimen expositum, & eos Hortensio interrogandos daret. Qua arte ita est fatigatus Hortensius, ut nihil, contra quod diceret, inveniret; ipse etiam Verres, desperato patrocini, sua sponte discederet in exilium. Hoc igitur laborat in oratione hac tota Tullius; ut ostendat, non dolo, nec astutia, sed necessitate facere id, quod facit: & magis ut adversariorum fraudibus occurrat, quam ut ipse sit captivus; vult enim, ut diximus, omne hoc tempus, quod est ante Kalend. Januar. dispensare in totius cause actionem, ne ad alium prætorem aliosque iudices novis consulibus veniendum sit. Toto igitur hoc libro exhortatio iudicum continetur, ad vere iudicandum: minè in adversarios diri-

diriguntur, omnia tentantes ad corrumpendum iudicium: & expositiones Ciceronis consilii sui iudicibus exhibentur, quasi inter eos tractentur communiter: ubi brevitatis quoque obijciendorum criminum mira arte conficitur. Status, quantum ad crimina causa repetundarum pertinet, conjectura multiplex inest omnibus libris: quantum ad specialem intentionem libri hujus refertur, qualitas negotialis extra scriptum in particula juris est constituta. Inducitur enim postulatio de agendi novo genere: si quidem perit permissi sibi non uti oratione perpetua, sed breviter crimina proponere, & ad singula testes dare. Sunt autem capita orationis hæc: An talis reus, cujus damnatio profit reipublica: an talia ejus consilia ad corrumpendum iudicium: an talia & tam manifesta crimina ad patrociniū desperandum: an hujusmodi ab eo & ab ejus suffragatoribus, & dicta & facta ad eludendam accusationem, ut novo genere sit agendum Tullio. Quarum rerum quasi per narrationem facit demonstrationem. Expositio consilii sui, ut cum iudicibus deliberatio, videtur inducta: in qua ostenditur, certandum cum Hortensio astutia, non utendo horis omnibus ad dicendum, ad tollendam, si fieri possit, comperditionem, per testes crimina comprobando. Facit hoc Cicero, ut hæc res non solum compendio ac brevitate moram temporis tollat, sed etiam circa artificium dicendi breviter etiam in hac parte vim oratoris ostendat. ASCONIUS.

I.

UOD erat optandum maxime, Judices¹, &, quod unum ad invidiam vestri ordinis, infamiamque judiciorum sedandam maxime pertinebat; id non humano consilio, sed prope divinitus datum atque oblatum vobis summo reipublicæ tempore² videtur. Inveteravit enim jam opinio perniciosa reipublicæ, vobisque periculosa: quæ non modo Romæ, sed & apud exterarum nationum, omnium sermone percrebuit, his judiciis, quæ nunc sint, pecuniosum hominem, quamvis sit nocens, neminem posse damnari. Nunc, in ipso discrimine ordinis³, judiciorumque vestrorum, cum sint parati, qui concionibus & legibus⁴ hanc invidiam fenatus inflammare conentur, reus in iudicium adductus est, C. Verres, homo vita atque factis, omnium jam opinione damnatus; pecuniæ magnitudine, sua spe, ac prædicatione, absolutus. Huic ego causæ, Judices, cum summa voluntate & expectatione populi Romani actor accessi, non ut augerem invidiam ordinis, sed ut infamiæ communi succurrerem. Adduxi enim hominem, in quo reconciliare existimationem judiciorum amissam, redire in gratiam cum populo Romano, satisfacere exteris nationibus possitis; depeculatorem ararii⁵,

vexa-

¹ *Judices*] Primum M. Acilius Glabrio- nem prætorum, cui forte questio de pecuniis repetundis obvenerat: tum Senatores, qui ei in consilio assuerunt, ut ex iudicio decuria fortitione obveniant, ab accusatore & reo, ut mos erat, rejecti. Assuerunt designati M. Metellus prætor, M. Cæsonius ædilis cum Tullio, Q. Manlius, Q. Cornificius, P. Sulpitius tribunus plebis, M. Creperius, L. Cæsius, Cn. Tremellius, tribuni militares, P. Servilius Isauricus, vir clarissimus, maximis rebus gestis, C. Catulus, is qui Capitolium dedicavit, C. Marcellus qui proconsul in Sicilia fuerat, L. Octavius Balbus, homo juris & officii peritissimus, Q. Titinius. Adhæc est in foro, ad ædem Castoris. Agi autem cepit Nonis Sextilibus, duravitque ad xix. Kalend. Septembr. *Horoman.*

² *Summo reipublicæ tempore*] Est, maxime necessarium, in quo status reipublicæ in discrimen veniebat, seu a quo salus reipublicæ

pendebat. Sic *summa existimatio* est res, in qua veritur tota alicujus existimatio. Vide Gronov. ad Livii lib. xxvi. cap. 10. *Gravius.*

³ *Ordinis*] Cum ordo vester adductus esset in discrimen, manerentne penes eum iudicia, an alio transferrentur. Ipse Verri, vii. *de quo tempore futurum est? utripe eo, cum populus Romanus aliud genus hominum, atque alium ordinem ad res iudicandas requirit.* *Horoman.*

⁴ *Qui concionibus & legibus*] *Concionibus* Quintium dicit tribunum plebis, qui beneficii reum Oppianicum Cluentio accusatore defendens, victus erat, illo damnato. *Legibus* autem L. Aurelium Cottam prætorem significat, qui legem promulgavit de restituendis iudiciis equestris ordini. *Asconius.*

⁵ *Depeculatorem ararii*] Sub Carbone consule, cum questor esset. Peculator autem, qui furum facit pecuniæ publicæ. *Idem.*

vexatorem Asiæ, atque Pamphylia⁶, prædonem juris urbani⁷, labem atque perniciem provinciæ Sicilia. De quo si vos severe religioseque judicaveritis: auctoritas ea, quæ in vobis remanere debet, hærebit. Sin istius ingentes divitiarum judiciorum religionem, veritatemque perfringerint: ego hoc tamen assequar, ut iudicium potius reipublicæ, quam aut reus iudicibus, aut accusator reo defuisse videatur.

II. Equidem, ut de me confitear, Judices, cum multæ mihi a C. Verre infidiæ terra marique⁸ factæ sint, quas partim mea diligentia devitarim, partim amicorum studio officioque repulerim: nunquam tamen neque tantum periculum mihi adire visus sum, neque tantopere pertimui, ut nunc in ipso iudicio. Neque tantum me expectatio accusationis meæ, concursusque tantæ multitudinis, quibus ego rebus vehementissime perturbor, commoveret, quantum istius infidiæ nefariæ, quas uno tempore mihi, vobis⁹, M. Glabrio prætori, locis, exteris nationibus, ordini, nomini denique senatorio¹⁰ face-re conatur. Qui ita dicitur, iis esse metuendum, qui, quod ipsis solis satis esset, surripissent: se tantum rapuisse, ut id multis satis esse possit. Nihil esse tam sanctum, quod non violari; nihil tam munitum¹¹, quod non expugnari pecunia possit.

Quod si, quam audax est ad conandum, tam esset obscurus in agendo, fortasse aliqua in re nos aliquando sefellisset. Verum hoc adhuc percommode cadit, quod cum incredibili

Tom. IV.

⁶ *Vexatorem Asiæ atque Pamphylia*] Sub Dolabella, cum legatus ei, & pro quaestore esset, mortuo Malleolo. *Idem.*

⁷ *Prædonem juris urbani*] In prætura urbana, quam Siciliensis secuta est, de qua nunc accusatur. *Idem.*

⁸ *Quæ multæ mihi a C. Verre terra marique infidiæ*] Allas significat infidias, quæ vitæ eius factæ sunt, alias, quæ integritati & existimationi. Nam uno tempore mihi, vult intelligi etiam præmia sibi præcavationis obtentivisse Verrem: sed terra marique, infidias factas vitæ significat. *Idem.*

⁹ *Mihi, vobis*] Ut Gruterus testatus est vobis non reperiri in Pall. & edd. primis, sic nec habetur in Francii primo. Et debet

T

eius

abesse. Alloquitur enim iudices, quos statim nominat, ordini, nomini denique senatorio.

¹⁰ *Ordini, nomini denique senatorio*] Ordini indiciatur, ne dignitas iudicandi ordinem sequatur, detestis in corruptione iudicantibus. Nominat, ne senatorium nomen honori sit, sed potius ignominia. Senatorio enim bis subauditur, & senatorio ordini, & nomini senatorio. *Asconius.*

¹¹ *Nihil tam munitum*] Alludit ad Philippi dictum, Nullum esse oppidum tam munitum, quod expugnari non possit, modo Astolus auro onustus posset in illud ascendere. Sic enim hic nosset ad Atticum scribens testatur. *Horomanus.*

ejus audacia singularis stultitia conjuncta est. Nam ut apertus in corripendis pecuniis fuit, sic in spe corrumpendi iudicii perpicua sua consilia, conatusque omnibus fecit. Semel¹² ait se in vita pertimuisse: tum, cum primum reus a me factus sit¹³. Quod, cum e provincia recens esset; invidiæ & infamia non recenti, sed veteri ac diuturna flagraret, tum ad iudicium corrumpendum tempus alienum offenderet. Itaque cum ego diem¹⁴ in Siciliam inquirendi perexiguam postulavisset, invenit iste, qui sibi in Achajam¹⁵ biduo breviorum diem postularet: non ut idem conficeret diligentia & industria sua, quod ego meo labore & vigiliis consecutus sum. Etenim ille Achaicus inquisitor, ne Brundisium quidem pervenit. Ego Siciliam totam quinquaginta diebus sic obii, ut omnium populorum, privatorumque literas, injuriasque cognoscerem: ut perpicuum cuivis esse posset, hominem ab isto quaestum esse, non qui reum suum adduceret¹⁶, sed qui meum tempus obsideret¹⁷.

III. Nunc homo audacissimus atque amentissimus hoc cogitat. Intelligit, me ita paratum atque instructum in iudicium venire, ut non modo in auribus vestris, sed in oculis omnium, sua furta atque flagitia defixurus sim. Videt, senatores mul-

tos

12 Semel ait se in vita pertimuisse] Con- tumaciam Verri præcipitem. Nam semel vicinum est ad pene nunquam. Ex eodem sensu est, quod semel in vita rixisse Crassum scribit Lucilius. Unde Virgilius mihi videtur dixisse:

Tum primum nostri Cecum videre timentem. Alconius.

13 Tum, cum a me reus factus sit] Quid est reum fieri, nisi apud prætorem legibus interrogari? Cum enim in jus ventum esset, dicebat accusator apud prætorem reo, Aio te Siculus spoliaste. Si tacuisset, lis ei æstimabatur, ut victo: si negasset, pernebatur a magistratu dies inquirendorum ejus criminum, & instruebatur accusatio. Idem.

14 Diem] Dies feminino genere tempus: & ideo diminutive diecula dicitur breve tempus & mora. Dies horarum 12. generis masculini est: unde hodie dicimus, quasi hoc die. Petit autem Tullius 100. & 10. dies: Rupilius, sive Oppius, supplicatus a Verre, 100. & 8. petit. Idem.

15 Invenit iste, qui sibi in Achajam] Alii hunc Rupilium, alii Oppium putant. Sunt, qui Rupilium dicunt accusatorem, Oppium reum. Alii Q. Metellum nepotem accusatorem, Curionem reum. Moris autem fuerat, ut agendi dies priori prior ordinaretur. Itaque, si omni tempore postulato usus esset ad inquisitionem Tullius, futurum erat, ut prior locus ad agendum daretur ei, qui biduo breviorum diem postulaverat. Cuius accusationis interposita de industria mora, cum Verres ad alios consules distulisset. Idem.

16 Non qui reum suum adduceret] Adduci intelligo non ex Achaja; nam cum Rome reum fecerat: sed in iudicium, ut paulo supra, Adductus est in iudicium C. Verres. Horomanius.

17 Meum tempus obsideret] Id est, obsideret, atque impediret, ne ego ante ad agendam causam possem accedere, quam illi centum & octo dies, ab ipso in Achajam postulati, omnes præterissent. Manut.

tos esse testes audaciæ suæ: videt multos equites Romanos, frequentes præterea cives atque socios, quibus ipse insignes injurias fecerit. Videt etiam tot graves ab amicissimis civitatibus legationes cum publicis auctoritatibus¹⁸ ac testimoniis convenisse. Quæ cum ita sint, usque eo de omnibus bonis male existimat; usque eo senatoria iudicia perdit, profligataque¹⁹ esse arbitratur, ut hoc palam distitet, non sine causa se cupidum pecuniæ fuisse, quoniam tantum in pecunia præsidium experiat esse: sese (id quod difficillimum fuerit) tempus ipsum emisse²⁰ iudicii sui, quo cætera facilius emere posset: ut, quoniam criminum vim subterfugere nullo modo poterat, procellam temporis devitaret.

Quod si non modo in causa²¹, verum in aliquo honesto præsidio²², aut in alicujus eloquentia²³, aut gratia²⁴ spem aliquam collocasset: profecto non hæc omnia colligeret, atque aucuparetur: non usque eo despiceret, contemneretque ordinem senatorium, ut arbitrato ejus deligeretur ex senatu, qui reus fieret²⁵: qui, dum hic, quæ opus essent, compararet, causam interea ante eum diceret. Quibus ego rebus quid iste speret, & quo animum intendar, facile perspicio. Quamobrem vero se confidat aliquid perficere posse, hoc Glabrio prætor²⁶, & hoc consilio²⁷, intelligere non possum. Unum illud intelligo, quod populus Romanus in rejectione iudicium judicavit²⁸, ea spe istum fuisse præditum, ut omnem

T 2

ratio-

18 Cum publicis auctoritatibus] Publicis literis. Afton.

19 Perditæ, profligataque] Pejus voluit esse profligata, quam perditæ. Est enim perditum, quod inveniri non potest; profligatum, quod potest. Idem.

20 Tempus emisse] Id est, dilationem temporis impetrasse. Iudicium autem suum debemus intelligere sibi aptum. Et e contrario ait, alienum tempus offenderat. Idem.

21 Quod si non modo in causa] Per innocentiam. Idem.

22 Honesti præsidio] Per compensationem criminum auctoritate dicentis. Idem.

23 Aut in alicujus eloquentia] Acerbe in Hortensium, quem corruptione iudicium, non

eloquentia sua, dicit esse confisum. Idem. 24 Gratia] Amicorum plurimorum, quibus defensoribus uretur. Idem.

25 Deligeretur ex senatu, qui reus fieret] Oppius, vel Curio. Idem.

26 Hoc prætor] Glabrio scilicet. Aft. Hinc potest, Glabrio esse glossema. Reiteri tamen voluit Gruterus, quod hic, inquit, haberet nescio quam emphasin.

27 Hoc consilio] Leffimorum ex omni numero senatorum iudicium. Afton.

28 Quod populus Romanus in rejectione iudicium judicavit] Ex iis, quos reunit, intellexum est, eos iudices habere velles, quos corrupti posse consideret. Idem.

rationem salutis in pecunia poneret: hoc erepto praesidio, ut nullam sibi rem adjumento fore arbitraretur.

IV. Etenim quod est ingenium tantum? quae tanta facultas dicendi & copia, quae istius vitam, tot vitis flagitiiisque convictam, jampridem omnium voluntate judicioque damnatam, aliqua ex parte possit defendere? Cujus ut adolescentiae maculas ignominiasque praeteream; quaestura, primus gradus honoris, quid aliud habet in se, nisi Cn. Carbonem²⁹ spoliatum a quaestore suo pecunia publica? nudatum & proditum consulem? desertum exercitum? relictam provinciam? sortis necessitudinem, religionemque violatam? cujus legatio³⁰ exitium fuit Asiae totius, & Pamphyliæ: quibus in provinciis multas domos, plurimas urbes, omnia sana depeculatus est, eum in Cn. Dolabellam scelus suum illud pristinum³¹ renovavit, & instauravit quaestorium: cum eum, cui legatus, & pro quaestore fuisset, & in invidiam suis maleficiis adduxit³², & in ipsis periculis non solum deseruit, sed etiam oppugnavit, ac prodidit³³: cujus praetura urbana, ædium sacrarum³⁴ fuit, publicorumque operum depopulatio: simul in jure dicendo, bonorum possessionumque, contra omnium instituta³⁵, addictio, & condonatio. Jam vero omnium vitiorum suorum plurima & maxima constituit monumenta & indicia in provincia Sicilia, quam iste per triennium ita vexavit ac perdidit³⁶, ut ea restitui in antiquum statum nullo

²⁹ Nisi Cn. Carbonem] Carbo, Marianæ partis dux, idemque consul, desertus Arimini est a quaestore suo Verre, spoliatus pecunia publica, quam quaestor in exercitu de aërio sumperat, eum ad Syllam ille transfret, proditor partium Marianarum. Idem.

³⁰ Cujus legatio] Legatus per has provincias Dolabellæ proconsulis fuit, & pro quaestore, Malleolo mortuo: ejusdemque in judicio, eum accusaretur, proditor fuit. Idem.

³¹ Suum scelus illud pristinum] Non quia & Cn. Dolabellam deseruit, sicuti Carbonem, sed quia & hunc laesit, contra eum testimonium dicendo. Anonymus.

³² In invidiam suis maleficiis adduxit] Propter sua scelera, inquit, tum fecit invidiosum reum. Acon.

³³ Oppugnavit, & prodidit] Pejus prode-

re, quam oppugnare: propterea quod, oppugnare inimici & hostis officium est, prodere, gravius, cum ad eos, qui amici esse debent, referatur hoc verbum. Idem.

³⁴ Cujus praetura urbana ædium sacrarum] Quemadmodum hic dicit, sic divisa sunt crimina hujus praeturae urbanae, scilicet juris dicendi, factorumque testorum. Idem.

³⁵ Contra omnium instituta] Qui praetores urbani ante se fuerunt. Sunt autem instituta praetorum in decretis interponendis, dicta, alienisque causis. Idem.

³⁶ In excois, ac perdidit] Nimirum, excois, ingentis calamitatis usum significat. Nam & ipse supra sic ait, Populata, excois, sanctius eversa provincia, Virgile.

Candida succinctorum, lateribusque inguinae, Dulcibus venasse rates. Idem.

modo possit: vix autem per multos annos, innocentisque praetores aliqua ex parte recreari aliquando posse videatur. Hoc praetore Siculi, neque suas leges, neque nostra senatus-consulta, neque communia jura tenuerunt. Tantum quisque habet in Sicilia, quantum hominis avarissimi & libidinosissimi aut imprudentiam subterfugit, aut satietati superfuit.

V. Nulla res per triennium, nisi ad nutum istius, judicata est: nulla res tam patria cuiusquam, atque avita fuit, quae non ab eo, imperio istius, abjudicaretur. Innumerabiles pecuniae ex aratorum bonis³⁷, novo, nefarioque instituto coactae: socii fidelissimi in hostium numero existimati³⁸: cives Romani servilem in modum cruciati, & necati: homines nocentissimi propter pecunias judicio liberati: honestissimi atque integerrimi, absentes rei facti³⁹, indicta causa damnati & ejecti: portus munitissimi, maxima tutissimaque urbes, piratis, praeconibusque patefactae: nauta militisque Sicularum, socii nostri atque amici, fame necati: classes optima atque opportunissima, cum magna ignominia populi Romani amissae & perditae. Idem iste praetor monumenta antiquissima partim regum locupletissimorum⁴⁰, quae illi ornamento urbibus esse voluerunt, partim etiam nostrorum imperatorum⁴¹, quae victores civitatibus Siculis, aut dederunt, aut reddiderunt, spoliavit, nudavitque omnia. Neque hoc solum in status ornamentisque publicis fecit, sed etiam delubra omnia, sanctissimis religionibus consecrata, depeculatus est: deum denique nullum Siculis, qui ei paulo magis affabre, atque antiquo artificio factus videretur, reliquit. In stupris vero & flagitiis⁴², nefarias ejus libidines commemorare pudore deterreor. Simul

³⁷ Ex aratorum bonis] Aratores frumenti deciman dare populo Romano solent. Hos non una atque altera, sed tribus amplis decimis per mancipia se subornatos, id est, publicanos, qui decumani vocantur, Verres exhaussit. Idem.

³⁸ Socii fidelissimi in hostium numero existimati] Hic locus crimina continet exposita in ea oratione, quae inscribitur de supplicis. Idem.

³⁹ Absentes rei facti] Ut Sthenius, & Heracilius. Idem.

⁴⁰ Partim regum locupletissimorum] Agathoclis, aut Hieronis, Siciliae regum. Idem.

⁴¹ Nostrorum imperatorum] Scipionis, & Marcelli: dedit Marcellus, reddidit ex Africa Scipio. Idem.

⁴² In stupris vero, & flagitiis] De Cleomenis uxore dicit. Idem.

⁴³ Proponit inania mihi obliuiscit] Ut Curionis, & Metellorum trium, Hortensii, & Scipionis. Hi enim Verri palam suffragabantur. Idem.

Simul illorum calamitatem commemorando augere nolo, quibus liberos conjugisque suas integras ab istius petulantia conservare non licitum est.

At enim hæc ita commissa sunt ab isto, ut non cognita sint ab omnibus. Hominem esse arbitror neminem, qui nomen istius audierit, quin facta quoque ejus nefaria commemorare possit: ut mihi magis timendum sit, ne multa crimina prætermittere, quam ne qua in istum fingere existimer. Neque enim mihi videtur hæc multitudo, quæ ad audiendum convenit, cognoscere ex me causam voluisse; sed ea, quæ scit, mecum recognoscere.

Quæ cum ita sint, iste homo amens ac perditus, alia mecum ratione pugnat. Non id agit, ut alicujus eloquentiam mihi opponat: non gratia, non auctoritate cujusquam, non potentia nititur. Simulat his se rebus considerare: sed video, quid agat: (neque enim agit occultissime) proponit inania mihi nobilitatis⁴³, hoc est, hominum arrogantium nomina: qui non tam me impediunt, quod nobiles sunt⁴⁴, quam adjuvant, quod noti sunt. Simulat se eorum præsidio confidere, cum interea aliud quiddam jam diu machinetur⁴⁵.

Quam spem nunc habeat in manibus, & quid moliat, breviter jam, Judices, exponam. Sed prius, ut ab initio res ab eo constituta sit, quæso, cognoscite. Ut primum e provincia rediit, redemptio est hujus judicii facta⁴⁶ grandis provincia. Ea mansit in conditione, atque pacto⁴⁷ usque ad

cum

⁴⁴ Nobiles sunt] Nobiles semper ad bonam parte pertinent. Notus autem maxime inclinat ad malum, quemadmodum in Cæciliana, Mulier non solum nobilitate, sed etiam nota. Anonymus.

⁴⁵ Aliud quiddam diu machinetur] Dilationem accusationis, & corruptionem judicii. Asonius.

⁴⁶ Redemptio est hujus judicii facta] Sic quidam accipiunt, quasi hoc dicat Cicero, corrupti sunt isti judices. Non hoc dicit, sed ait artifices quosdam corruptendorum judicum pactos esse cum Verre, & redemisse semel omnem procuracionem judicii corruptendi suo periculo, abolitionisque præstandæ. Idem. Translatum a redemptionibus

operis faciendi. Nam qui certo pretio opus aliquod faciendum suo periculo conduxit, redemptor dicitur: & qui locat, venditor. Opus vero ipsum, redemptoris bona. Et contumeliose ducta similitudo ab operariis & fabris, qui vulgo suas operas locant, quasi hi quoque artem corruptendorum judiciorum vulgo, mercede proposita, exercerent. Notomanus.

⁴⁷ Ea mansit in conditione atque pacto] Hic est sensus, de pacto, inquit, & promissione corruptendorum judicium non est receptum. Sed postquam rejecti sunt judices, displicuit totum negotium redemptoribus, & restituerunt a conditione ac pacto. Asonius.

eum finem, dum judices rejecti sunt. Posteaquam rejectio judicum facta est: quod & in sortitione istius spem⁴⁸ fortuna populi Romani, & in rejiciendis judicibus mea diligentia istorum impudentiam vicerat: renuntiata est tota conditio⁴⁹. Præclare se res habebat. Libelli nominum vestrorum⁵⁰, consiliique hujus, in manibus erant omnium: nulla nota, nullus color, nullæ sordes⁵¹ videbantur his sententiis allini posse: cum iste repente ex alacri atque læto⁵², sic erat humilis atque demissus, ut non modo populo Romano, sed etiam sibi ipse condemnatus videretur. Ecce autem⁵³ pen-

⁴⁸ Quod & in sortitione istius spem.] Nam judices semper sortiebantur, & sortitione facta non omnes judicabant, sed electio fiebat, & rejectiebantur ab utraque parte usque ad certum numerum imparem. Hoc ergo dixit: quod ut ex sorte veri judices venirent, fortuna fecit populi Romani: in rejectione vero ut feveri non rejicerentur, mea industria. Per decurias erat senatus divisus, unam decuriam populus Romanus dabat, ut ex hac judices rejicerentur. Ergo fortuna quidem populi Romani fecit, ut ea decuria daretur a populo Romano, quæ paucos habuit malos: mea autem diligentia fecit, ut meliores eligerent. Anonymus.

⁴⁹ Renuntiata est tota conditio] Renuntiatio dicitur recusatio ejus rei, quæ in pactum & promissionem venerat. Asonius.

⁵⁰ Libelli nominum vestrorum] Moris erat, celebrata judicum rejectione, & haberi in officio prætoris, & in arca reponi nomina judicum selectorum. Rejectione autem idcirco dicitur, quia, cum multi judices in consilio cum prætore suo judicaturi essent, qui questor fuisset in publica causa, verbi gratia repetundarum, ambitus, majestatis, necesse fuerat eos primum de decuria senatoria conscribi, cum senatus judicaret, deinde in urnam sortito mitti, ut de pluribus necessarius numerus confici posset: tertio, id est post urnam, permitti accusatori ac reo, ut ex illo numero rejiciant, quos putaverint sibi aut iniquos, aut ex aliqua re incommodos fore. Solet autem ex moribus ac fama judicum illorum, quos aut rejiciebant, aut retinebant, voluntatis non jeboram facere populus, quæ causa fuit consideranda, quæ corrumpere judices vellet. Rejectione celebrata, in eorum locum, qui rejecti fuerant, subfor-

tiebatur prætor alios, quibus ille judicium legitimum numerus completeretur. Prima enim sortitio dicebatur. His peractis, jurabant in leges judices, ut obstricti religione judicarent. Cum jurasset omnes prætor ipsum prætorem, nomina eorum libellis, ut supra diximus, continebantur, & ubique habebantur, ne pro selectis judicibus, ut fit in multitudine, aliqui suppositi corruptissime judicarent, itaque ad prætoris tribunal confiderent, ut judicaturi cum prætore suo. Idem.

⁵¹ Nulla nota, nullus color, nullæ sordes] Est hæc Cicero, quia contra Hortensium profuit, sepiissime repetat: tamen, in qua causa, & a quo, & quo modo hæc facta sint, meminimus in Divinatione narrasse. Illud factum tamen animadvertendum, quod allini sordes non tabulis, sed sententiis, figurare dixit. Idem.

⁵² Ex alacri, atque læto] Alacris, sive alacer, (utrumque enim dicimus) dicitur is qui intentus est sensibus universis: quod est indicium erecti animi, atque sublimis. Nam & contrario lacer dicitur amputatus a corpore sensuum membris, hoc est auribus, oculisque, quæ significatio ad animum sepe transferuntur: ut enim plerumque afflicto animo sensibus non utimur erectis, sic alacer dicitur is, cui omnes sensus in loco quisque suo vegeti sunt & intenti. Læti vero, qui vultu indicant adesse animum sincerum sensibus suis. Quare cognita, illud quoque intelligitur, aliud esse alacrem, aliud lætum. Sunt, qui alacrem festinantem, & properum dici putant, quasi alis alacrem. Idem.

⁵³ Ecce autem] Proprium hoc Ciceronis est in rebus improvisis. Quod cum cura Virgilius legit, & transtulit, ut, Ecce autem gemini a Tædeo. Idem.

penite, his diebus paucis, comitiis consularibus ⁵⁴ factis, eadem illa vetera consilia ⁵⁵ pecunia majore repetuntur, eademque vestrae famae fortunisque omnium infidiae per eosdem ⁵⁶ homines comparantur. Quae res primo, Judices, pertenui nobis argumento indicioque patefacta est: post, aperto suspitionis introitu, ad omnia intima istorum consilia sine ullo errore pervenimus.

VII. Nam ut Hortensius consul designatus, domum reducebatur e campo, cum maxima frequentia, a multitudine ⁵⁷: fit obviam casu ei multitudini C. Curio; quem ego ⁵⁸ hominem honoris potius, quam contumeliae causa nominatum volo. Etenim ea dicam, quae ille, si commemorari nolisset, non tanto in conventu, tam aperte, palamque dixisset ⁵⁹. Quae tamen a me pedetentim cauteque dicuntur; ut & amicitiae nostrae, & dignitatis illius habita ratio esse intelligatur.

Videt ad ipsum fornicem Fabianum ⁶⁰ in turba Verrem. Appellat hominem, & ei voce maxima gratulatur: ipsi Hortensio, qui consul erat factus, propinquis, necessariisque ejus, qui tum aderant, verbum nullum facit: cum hoc consistit, hunc amplexatur, hunc jubet sine cura esse. *Renuntio*, inquit, *tibi te hodiernis comitiis esse absolutum*. Quod cum tam multi homines honestissimi audissent, statim ad me defertur: immo vero, ut quisque me viderat, narrabat. Aliis illud indignum, aliis ridiculum videbatur. Ridiculum iis, qui istius causam in testium fide, in criminum ratione, in iudicium potestate, non in comitiis consularibus, positam arbitrabantur: indignum iis, qui altius perspiciebant, & hanc gratulationem ad

⁵⁴ *Comitiis consularibus*] Sunt etiam adilitia, & praetoria, & tribunitia comitia. *Idem*.

⁵⁵ *Eadem illa vetera consilia*] Corruptum est iudicii. *Idem*.

⁵⁶ *Per eosdem*] Per supra dictos redemptores conductoresque facinoris istius. *Idem*.

⁵⁷ *A multitudine*] Rectius fortasse, *ac multitudine*. *Hotoman*.

⁵⁸ *C. Curio, quem ego*] Queri solet, cur hoc de Hortensio, cum de aliis non dicat, quia nemo solebat precari veniam apud veteres de eorum compellatione nuda, quos

negotium tangeret. Curionem autem patrem dicit. *Afcon*.

⁵⁹ *Tam aperte, palamque dixisset*] *Aperte*, ad verba pertinet non obscura: *palam*, ad praesentium multitudinem, & qualitatem frequentis loci. *Idem*.

⁶⁰ *Ad ipsum fornicem Fabianum*] Fornix Fabianus arcus est iuxta regiam, in sacra via, a Fabio censore constructus, qui a devictis Allobrogibus Allobrox cognominatus est; ibique statua ejus posita propterea est. *Idem*.

ad iudicium corrumperendū spectare arbitrabantur. Etenim sic ratiocinabantur, sic honestissimi homines inter se, & mecum loquebantur: aperte jam, ac perspicue nulla ⁶¹ esse iudicia. Qui reus pridie jam ipse se condemnatum putabat, is, posteaquam defensor ejus consul est factus, absolvitur. Quid igitur? quod tota Sicilia, quod omnes Siculi, omnes negotiatores, ⁶² omnes publicae privatæque literae Romae sunt; nihilne id valebit? Nihil, invito consule designato. Quid? iudices non crimina, non testes, non existimationem populi Romani sequentur? Non. Omnia in unius potestate ⁶³ ac moderatione vertentur.

VIII. Vere loquar, Judices: vehementer me haec res commovebat. Optimus enim quisque ita loquebatur: Ille quidem tibi eripietur: sed nos non tenebimus iudicia ⁶⁴ diutius. Etenim quis poterit, Verre absoluto, de transferendis ⁶⁵ iudiciis recusare? Erat omnibus molestum: neque eos tam istius hominis perditum ⁶⁶ subita laetitia, quam hominis amplissimi ⁶⁷ nova gratulatio commovebat. Cupiebam dissimulare me id moleste ferre. Cupiebam animi dolorem vultu tegere, & taciturnitate celare. Ecce autem illis ipsis diebus ⁶⁸, cum praetores designati fortirentur, & M. Metello obtigisset, ut is de pecuniis repetundis quaereret ⁶⁹; nuntiatur mihi, tantam istius gratulationem esse factam, ut is quoque domum pueros mitteret, qui uxori suae nuntiarent. Sane ne haec quidem res mihi placebat: neque tamen, quid tantopere in hac forte metuendum mihi esset, intelligebam. Unum illud ex homi-

Tom. IV.

V

nibus

⁶¹ *Aperte iam, ac perspicue nulla*] Non sua persona hoc dicit Tullius, nam esset offensum. *Idem*.

⁶² *Quod tota Sicilia, omnes Siculi, omnes negotiatores*] *Per eosdem*: ut, quidquid subiectum est, intelligatur ejus esse, quod dixit, tota Sicilia. *Idem*.

⁶³ *In unius potestate*] Hortensii scilicet. *Idem*.

⁶⁴ *Nos tenebimus iudicia*] Finxit senatores dicere. *Nos tenebimus iudicia*, mollius scilicet, quam si populares fingeret dicentes, *Auferemus a senatu iudicia*. *Idem*.

⁶⁵ *Transferendis iudiciis*] Ad equites. *Ann-*

nym.

⁶⁶ *Istius perditum*] Verris. *Afcon*.

⁶⁷ *Hominis amplissimi*] C. Curionis. *Idem*.

⁶⁸ *His diebus paucis*, (Vulgata, *illis istis diebus*) *cum praetores designati fortirentur*] Accusatio coepit vi. Kal. Augusti: & comitia consularia fuerunt vi. Kal. Augusti. Nec multo post sortitio praetorum fuit, celebratis eorumdem comitiis. *Idem*.

⁶⁹ *Et M. Metello obtigisset, ut is de pecuniis repetundis*] Sorte obvieniit unicuique praetori. Hic ergo M. Metellus amicus Verri successurus Glaucioni fuerat. *Idem*.

nibus certis, ex quibus omnia comperi, reperiebam: fiscos complures ⁷⁰ cum pecunia Siciliensi, a quodam senatore ⁷¹ ad equitem Romanum ⁷² esse translatos, ex his quasi decem fiscos ad senatorem illum relictos esse, comitiorum meorum nomine ⁷³: divisores omnium trium ⁷⁴ noctu ad istum vocatos. Ex quibus quidam, qui se omnia mea causa facere debere ⁷⁵ arbitratur, eadem illa nocte ad me venit. Demonstrat, qua ista oratione usus esset: commemorasse istum, quam liberaliter eos tractasset etiam antea, cum ipse præturam petisset ⁷⁶, & proximis consularibus, prætoriisque comitiis: deinde continuo esse pollicitum quantam vellent pecuniam, si me aedilitate deiecissent. Hic alios negasse audere: alios respondisse, non putare id perfici posse: inventum tamen esse fortem amicum, ex eadem familia Q. Verrem, Romilia ⁷⁷, ex opti-

⁷⁰ *Fiscos complures*] Sportæ, sportulæ, sportellæ, nummum sunt receptacula: & facci, faccelli, & crumenæ, & velleæ, & scortæ, & mantice, & marsupia. Ita fisci, fiscinæ, fiscellæ, sparteæ sunt utensilia ad majorem summæ pecunias capiendas. Unde quia major summa est pecuniæ publicæ, quam privæ, ut pro sensu privato loculos & arcam & facellos dicimus, sic pro publico thesauro xzarri dicitur fiscus. Idem.

⁷¹ *A quodam senatore ad equitem Romanum*] Horum nomina quidam inepte querunt: quasi certum sit, quod dicitur, & non de industria fingatur a Tullio ad invidiam adversariorum, & sui defensionem, quia cogitur novo modo causam agere horis brevioribus, quam mos est accusatoribus: itaque suspicantur senatorem alii Craffum, alii Hortentium. Idem.

⁷² *Equitem Rom.*] Alii neminem proferrunt, alii Publicium quendam, temporibus illis in dividenda pecunia populo famosissimum. *Pecunia Siciliensis* est ex Sicilia prædationibus capta. Idem.

⁷³ *Comitiorum meorum nomine*] Ut ego aedilitate deieceret, quam petebam. Post consularia enim, & prætoria comitia, aedilita sequebantur. *Comitiorum autem meorum nomine* addidit, ut ostenderet, excepta hac pecunia, rotam ad corruptionem iudicii destinatam esse. Idem.

⁷⁴ *Divisores omnium trium*] Utrum le-

gitimos habent omnes tribus divisores suos, quos Plaurus magistros curiarum in Aulularia vocat his verbis:

Nam noster, nostra qui est magister curie, Dividere argenti nummos dixit in viros: An divisores criminis nomen est? sed si hoc esset, non sibi unum ex iis curam esse dixisset. Idem.

⁷⁵ *Qui se omnia mea causa debere arbitratus*] Locutio pro plena habetur: sed si querat, quod integrum est, deest, *scire*, ut sit, *omnia facere*. Et bene *omnia* proculdubio, ut hæc proditio secreto adæ rei propter amicitiam videatur esse suscepta. Idem.

⁷⁶ *Cum ipse præturam petisset*] Ostendit Verrem non gratis factum fuisse prætorem urbanum, & alterum, Metellum scilicet, prætorem pecunia Verri similiter meruisse præturam. Idem.

⁷⁷ *Q. Verrem, Romilia*] *Q. Verrem* nomen est proprium, *Romilia* nomen est tribus, ablativi casus, ut sit, ex Romilia. Tribus enim urbanæ rusticæque omnes xxv. numerantur: ex quibus aliquam necesse est, cuiusque ordinis fuerit civis Romanus, obtineat. Moris autem fuit, ut cum aliquis civis Romanus ostendendus esset, significaretur aut a prenominis suo, aut a nomine, aut a cognomine, aut a cognatione, aut a tribu in qua censeretur, aut a curia, aut a censu, ut, si erat senator, equeve Romanus, Sic alibi ait L. Claudium Pulcrum. Idem.

ptima ⁷⁸ divisoform disciplina, patris istius discipulum ⁷⁹ atque amicum, qui H-S quingentis millibus depositis, id se perfecturum polliceretur, & fuisse tamen nonnullos, qui se una facturos esse dicerent. Quæ cum ita essent, sane benevolenti animo me, ut magnopere caverem, præmonerat.

IX. Sollicitabar rebus maximis uno, atque eo perexiguo tempore. Urgebant comitia ⁸⁰: & in his ipsis oppugnabar grandi pecunia. Instabat iudicium: ei quoque negotio fisci Sicilienses minabantur. Agere, quæ ad iudicium pertinebant, libere ⁸¹, comitiorum metu deterrebar: petitioni toto animo fervire propter iudicium, non licebat. Minari denique divisoribus ratio non erat ⁸², propterea quod eos intelligere videbam, me hoc iudicio districtum atque obligatum ⁸³ futurum.

Atque hoc ipso tempore Siculis denuntiatum esse audio, primum ab Hortensio, domum ad illum ut venirent: Siculos sane in eo liberos fuisse, qui, quamobrem accesserentur ⁸⁴, cum intelligerent, non venisse. Interea comitia nostra, quorum iste se, ut cæterorum hoc anno ⁸⁵ comitiorum dominum esse arbitratur, haberi cœpta sunt. Curfare iste homo potens, cum filio blando & gratioso ⁸⁶, circum tribus: pater-

V 2

⁷⁸ *Ex optima*] Ironia est. Idem.

⁷⁹ *Patris istius discipulum*] Tanquam divisoform magistrum. Idem.

⁸⁰ *Istius*] Verri scilicet. Idem.

⁸¹ *Urgebant comitia*] Instabat iudicium: fisci minabantur.] Exquisite dictum. Hæc sunt res maxime. Idem.

⁸² *Minari, quod ad iudicium pertinebat, libere*] Vel occupatione in petendo honore: vel quia accusatio libertatem & minas exigat, petitio blandimenta & preces. Idem.

⁸³ *Minari denique divisoribus, ratio non erat*] Cur enim minare, inquit, corruptori- bus, vel divisoribus, quos accusatione Verri impeditus accusare non possem, id ipsumque illi callidi homines intelligerent? Idem.

⁸⁴ *Districtum, atque obligatum*] Districtum potest & sine vinculis in diversum manu ductum ferri: obligatus etiam modis vinculo- rum in loco intelligitur. Plus est ergo obligatus esse, quam ditrium. Idem.

⁸⁵ *Qui, quamobrem accesserentur*] Bene interposuit hæc ad causam non veniendi: Nam sine hac ad designatum Consullem Siculos

non venisse, contumaciæ videretur. Sane & hic, & in primo capite Verrinarum animadvertitur inelegans locutio, similique solecismi; si quidem, non venisse, legeris: nam si, non venissent, legeris, error non erit. Idem. Recte Aconius ostendit, si non venisse legatur, solecismi similem & inconsequentem esse locutionem. Sed sic Ciceronem scripsisse, ut libri habent, vix mihi persuadeo. Si qui tollas, quod irrepit, nullum solecismum hic quanquam ostendit. Scripsit Cicero, ut vidit J. Fr. Gronovius in Observationibus; Siculos sane in eo liberos fuisse, quamobrem accesserentur cum intelligerent, non venisse. Fuit inverterata menda, quæ Aconius tempestate jam huic locum inquinat. Grævius.

⁸⁶ *Cæterorum hoc anno*] Criminosæ, ut supra diximus in Hortensio, Metelloque. *As-*

⁸⁶ *Cum filio blando, & gratioso*] Fœminis, ac maxime meretricibus blanditiæ conveniunt: gratia vero quæ potest in adolescentibus esse sine infamia? gratiam enim amicorum copiam modo dicit. Idem.

nos amicos, hoc est, divifores, appellare ⁸⁷ omnes, & convenire ⁸⁸. Quod cum effet intellectum & animadverfium ⁸⁹: fecit animo libentiffimo populus Romanus, ut, cujus divitiarum ⁹⁰ me de fide deducere non potuiffent, ne ejufdem pecuniis de honore dejiceret.

Posteaquam illa petitionis magna cura liberatus fum, animo cepti multo magis vacuo ac foluto, nihil aliud, nifi de judicio, agere & cogitare. Reperio, Judices, hæc ab illis confilia inita & conftituta, ut, quacunq; opus effet ratione, res ita duceretur, ut apud M. Metellum prætorem caufa diceretur. In eo effe hæc commoda: primum M. Metellum, amiciffimum: deinde Hortenfium confulem non folum, fed etiam Q. Metellum ⁹¹, qui quam illi fit amicus, attendite. Dedit enim prærogativam fuar voluntatis ejufmodi ⁹², ut illi pro prærogativis eam reddidiffe videatur.

An me taciturnum ⁹³ tantis de rebus exiftimaviftis? & in tanto reipublica, exiftimationisque meæ periculo, cuiquam confulturum potius, quam officio & dignitati meæ? Arceffit alter conful

⁸⁷ Appellare] Quafi familiares. Idem.

⁸⁸ Et convenire] Quafi de promifforum debito. Idem.

⁸⁹ Intellectum & animadverfium] Intelligitur aliquid argumentis: animadverfio fenfibus præfenti animo utentibus: plerunq; enim animadverfimus rem aliquam oculis, aut quovis fenfu corporis fine animi intentione: ergo plus eft animadverfium, quam intellectum. An ab aliis intellectum, ab aliis animadverfium, intelligi poffit? quod fi eft, rursus plus erit quam intelligere, animadvertere. Idem.

⁹⁰ Ut cuius divitiarum] Magna emphafi divitiarum dixit: & fignificat breviter, etiam fii præmia prævaricationis oblata, fed frufta. Idem.

⁹¹ Sed etiam Q. Metellum] Subaudi, confulem; & ne error fit in nominibus, tenere vos oportet, tres Metellos effe, unum confulem cum Hortenfo, alterum in urbe quaftorem de pecuniis repetundis, tertium Siciliæ prætorem. Idem.

⁹² Dedit enim prærogativam fuar voluntatis ejufmodi] Dilogia dicitur figura, cum

ambiguam dictum duas res fignificat. Nam prærogativis, præter (inf. propter) iuftum integrumque beneficium, aut dictum, aut factum aliquid fignificat liberalius ab eo, qui nobis bene facturus eft; & rursus prærogativæ fenfibus, que primæ fuffragium ferunt ante jure vocatos. Mos enim fuerat, quo facilis in comitiis concordia populi firmaretur, bina omnino de illis candidatis comitia fieri: quorum tribus primæ prærogativæ dicebantur, quod primo rogarentur, quos vellent confules fieri: fecundæ, jure vocatæ, quod in his, fequente populo, ut fepe contigit, prærogativarum voluntatem, jure omnia completeretur. Hoc igitur dicit Cicero, Metellum vocando ad fe Siculos, & eos minis deterrendo ab accusatione Verri, prope omne beneficium corruptarum a fe tribuum Verri pecunia perfolviffe: Vult enim; illum Verri pecunia confulem factum intelligi. Idem.

⁹³ An me taciturnum] Est hic epitherapeutis: ubi non emendatio dicti atrociffimi, fed confirmatio ponitur recte dixiffe, caufa fubjecta cum quadam acrimonia. Idem.

conful designatus Siculos ⁹⁴: veniunt nonnulli, propterea quod L. Metellus effet prætor in Sicilia. Cum iis ita loquitur: Se confulem effe: fratrem fuum alterum Siciliam provinciam obtinere, alterum effe quafturum de pecuniis repetundis: Verri ne noceri poffit, multis rationibus effe vifum ⁹⁵.

X. Quid eft, quafto, Metelle, judicium corrumpere, fi hoc non eft? Testes, præfertim Siculos, timidos homines & affictos, non folum auctoritate deterrere, fed etiam confulari metu, & duorum prætorum potestate? Quid faceres pro homine innocente & propinquo, cum propter hominem perditiffimum atque alieniffimum de officio ac dignitate decedis: & committis, ut, quod ille dicitur, alicui, qui te ignorat, verum effe videatur? Nam hoc Verrem dicere ajebant, te non fato, ut cæteros ex veftra familia ⁹⁶, fed opera tua, confulem factum. Duo igitur confules ⁹⁷ & quaftor ⁹⁸ erunt ex illius voluntate. Non folum effugiemus, inquit, hominem in quaerendo nimium diligentem ⁹⁹, nimium fervientem populi exiftimationi, M. Glabrimonem. Accedet nobis etiam illud: judex eft M. Cafonius ¹⁰⁰, collega noftri accufatoris, homo in rebus judicandis fpectatus & cognitus: quem minime expedit effe in eo confilio, quod conemur aliqua ratione corrumpere: propterea quod jam antea, cum judex in Juniano confilio

fuit

⁹⁴ Arceffit alter conful designatus Siculos] Hæc eft prærogativa, quam Metellus Verri pro prærogativis reddidit: nam hujus rei fuerat dilata narratio. Idem.

⁹⁵ Provisum] Quomodo, fi comitorum fors atque fortuna eft? Sed vult totum pecunia Sicilienfis, hoc eft, corruptis a Verre tribubus, effe confectum. Idem.

⁹⁶ Te non fato, ut cæteros ex veftra familia] Dicitum facite & contumeliofe in Metellos. Antiquum Nævii eft, Fato Metelli Romæ funt confules: cui tunc Metellus conful iratus verfu reponderat fenario hypercataleto, qui & Saturnius dicitur: Dabant malum Metelli Nævii poetas: de qua parodia fubtiliter Cicero dixit, te non fato, ut cæteros ex veftra familia. Idem.

⁹⁷ Duo igitur confules] Q. Hortenfius, Q. Metellus. Idem.

⁹⁸ Quaftor] Prætor de pecuniis repetun-

dis quaftionem exercens: nam proprie quaftores dicuntur criminalium quaftionum, ut Virgilius, Quaftor Minus uranum movet. Idem.

⁹⁹ Quæftor] M. Metellus. Idem.

¹⁰⁰ Nimium diligentem] Hæc eft artificiofa laudatio judicis fine fufpitione affentationis, & tamen efficaci ad benevolentiam: qui autem diligenter vituperare non poterat, pro crimine addidit nimium. Terent. Ne quid nimis. Idem.

¹⁰⁰ M. Cafonius] Designatus ædilis cum Tullio, & ideo non judicaturus, quia & ædilis & judicis partes fuftinere non poterat uno tempore. Ut autem fagacem Inceptitatem ejus offenderet, non dixit, Quod corruptissimus, fed conemur corrumpere, & non aperta & plana corruptione, fed aliqua, id eft, vel exigua. Idem.

¹ Juniano confilio] Junius quaftor fuit in Cluena.